Luontoympäristöosasto
Hallitussihteeri Piia Kähkölä

HE 50/2021 vp; Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain sekä siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Euroopan komissio on käynnistänyt Suomea vastaan tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia koskevan direktiivin (2011/92/EU, muutettuna direktiivillä 2014/52/EU, YVA-direktiivi) täytäntöönpanoa koskevan rikkomusmenettelyn. Komissio katsoo direktiivin kansallisessa täytäntöönpanossa olevan puutteita muun muassa YVA-menettelyn soveltamisalan määräytymisessä, YVA-menettelyn tulosten huomioon ottamisessa lupamenettelyissä sekä lupapäätösten perustelemisessa ja muutoksenhakuoikeudessa. Suomen valtio on luvannut täydentää direktiivin täytäntöönpanoa vuoden 2021 loppuun mennessä. Nyt käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä täydennettäisiin direktiivin täytäntöönpanoa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017), maa-aineslain (555/1981), ympäristönsuojelulain (527/2014) sekä eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain (764/2019) osalta.

YVA-lakiin esitetään YVA-direktiivin täytäntöönpanoon liittyviä täydennyksiä lain määritelmiin sekä YVA-menettelyssä kuultaviin viranomaisiin. Esitetyt muutokset vastaavat jo voimassa olevia käytäntöjä. Työ- ja elinkeinoministeriön YVA-lain mukaista toimivaltaa ydinvoimahankkeissa selkeytettäisiin käytännön tarpeista johtuen. Muutoksella ei katsota olevan suurta käytännön merkitystä. Käytännön kannalta merkittävimmät muutosehdotukset liittyvät YVA-lain 5 luvussa tarkoitettuun kansainväliseen menettelyyn, jossa laajennettaisiin YVA-direktiivin täytäntöönpanon täydentämiseksi niiden asiakirjojen joukkoa, jotka tulee toimittaa käännettynä kansainväliseen menettelyyn osallistuvaan toiseen valtioon. Kansainvälistä menettelyä sovelletaan hankkeisiin, jotka aiheuttavat todennäköisesti merkittäviä valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia (toteutuma ollut vuosittain 0–3 kappaletta). Muihin esityksen lakeihin lisättäisiin viittaussäännökset YVA-lain kansainvälistä menettelyä koskien. YVA-direktiivin rikkomusmenettelyn aiheuttamien muutosten lisäksi maa-aineslakiin esitetään säännöstä yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamista rekisterinpitäjistä maa-aineslain tietojärjestelmän osalta. Lisäksi tietojärjestelmän osalta esitetään tarkennus niin, että lupa- ja valvontaviranomaisella olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta käyttöönsä tietojärjestelmästä vain valvonnan ja seurannan kannalta välttämättömät tiedot.

Hallituksen esityksestä saatiin 45 lausuntoa, joista 25 olivat sisällöllisiä. Muutosehdotuksia pidettiin pääasiassa kannatettavina. Vastustusta aiheutti lausuntokierroksen ehdotus, jonka mukaan YVA-lain kansainvälisestä menettelystä aiheutuvat käännöskulut kuuluisivat viranomaiselle. Ehdotusta on jatkovalmistelussa muutettu niin, että hankkeesta vastaava vastaisi myös kansainvälisen menettelyn kaikista käännöskuluista. Tämä vastaa voimassa olevan YVA-lain periaatetta. Suomen luonnonsuojeluliitto esitti lausunnossaan, että ELY-keskus vastaisi myös ydinvoimahankkeiden YVA-laissa tarkoitetuista viranomaistehtävistä. Esitystä ei ole tältä osin muutettu. Suomen Kuntaliitto suhtautui kriittisesti maa-aineslain tietojärjestelmän salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskevaan rajaukseen. Säännöksen perusteluja on tämän seurauksena tarkennettu. Lisäksi useissa lausunnoissa esitettiin YVA-lakiin muutostoiveita, jotka eivät liittyneet YVA-direktiivin rikkomusmenettelyyn tai nyt käsittelyssä oleviin säännösmuutoksiin.